

TEMA: DRÆN, KALK OG HEGNSKLIPNING

aktuelt
tema

Dræning er en national investering

Dræningen af en stor del af landbrugsarealer har en samlet værdi af 26 milliarder kroner. Det må være et krav til en ny vandløbslov, at vi bevarer værdien af denne nationale investering, mener formanden for Danske Vandløb.

LÆSERBREV

Af Helge Danneskiold-Samsøe, formand for Danske Vandløb, Græshavevej 33 4920 Søllested

Drænedede markarealer udgør 52 procent af landbrugsarealet, hvilket svarer til cirka 1.3 millioner hektar. Disse mange hektar agerjord er drænet i en lang periode tilbage fra cirka 1880 og helt frem til i dag. Før 1880'erne, hvor systematisk dræning blev påbegyndt, var agerlandet på de bedre, lerede arealer ofte vandlidende i lange perioder. Det bevirkede små udbytter, der varierede efter årets aktuelle klima.

Dræningen af landbrugsjorden fra 1880-1920'erne betød en stor revolution, idet den medførte et øget

og langt mere stabilt udbytte af planteproduktionen. Dræningsarbejdet og de forbedrede dyrkningsforhold har været med til at danne grobund for andelsbevægelsen, mejerier, slagterier m.m. og dermed givet mulighed for en stærkt øget landbrugseksport, der løftede Danmarks økonomi. Det gjorde landbruget til en yderst vigtig valutaindtægtskilde for nationen.

Større udbytter

Er alle jordens porer fyldt med vand, kaldes jorden vandlidende. Det betyder, at der ikke er ilt til stede til, at rødderne kan fungere. Uden ilt til rødderne stopper planternes vækst momentant, og går ikke i gang igen før der skabes ilt i rodmediet. Rødderne kan kun anvende det kapillære vand, som er tilbage i den drænedede jord.

Dræning skaber større udbytter, idet planternes rødder får adgang til større jorddybde, og dermed adgang til både næringssalte og vand, hvilket betinger såvel større rodmængde, og dermed større tørketolerance, hvilket sikrer højere og mere stabile udbytter.

Historien bag statsstøtten

For at gavne dyrkningen og dermed samfundsøkonomien blev dræning af egnede arealer støttet af skiftende regeringer helt frem til 1980'erne. Staten støttede dræningsprojekter med tilskud. En forudsætning for statsstøtte var, at dræ-

ningsarbejdet blev fundet rentabelt. Hedeselskabet stod for langt den største del af projekteringerne af dræningsarbejdet. Et dræningsprojekt bestod i en lokal opmåling/nivellering og beregninger, der skulle vise, om projektet kunne gennemføres med statsstøtte.

Forudsætningen for at give statsstøtte var, at der kunne påvises et positivt merudbytte ved gennemførelse af projektet. Blev projektet godkendt, blev der leveret gravelister og drænkort med angivne bundkoter for drænsystemets udløb i det vandløb, som skulle aflede drænvandet. I disse projektbeskrivelser var drænsystemets udløb i vandløbet altid lagt 10-20 cm over vandløbets bund, så der blev sikkerhed for, at det drænedede areal havde frit udløb ud i vandløbet.

Mangedobling

Værdien af jordbrugets drænedede arealer kan skønsmæssigt anslås til 26 milliarder kr., da nyprisen for dræning af en hektar kan sættes til 20.000 kroner.

Dræning af de mange vandlidende jorder sidst i 1800-tallene var den revolution, der mangedoblede udbytterne af landbrugsafgrøderne. Dette blev i de efterfølgende mange år fulgt op med udbredt anvendelse af mergling og kalkning, såvel som brug af kunstgødning. Samlet har dette bevirket den mangedoblede stigning i udbytterne, som vi har set,

På grund af EU-krav er vandløbsregulativene tilpasset med det resultat, at vandløbenes vandafledningsevne er blevet reduceret i en periode, hvor klimaændringen har øget behovet for vandafledning. Det bør ændres, mener skribenten. Foto: Henrik Sieben

og hvilket har betydet, at dansk jordbrug kan eksportere og brødføde fem gange Danmarks befolkning. Set i forhold til verdens voldsomme stigning i befolkningstal, sammenholdt med den negative indflydelse, som den globale klimaændring har på planteproduktion, er vores evne til at brødføde yderst positiv, og vores landbrug og produktivitet danner mønster og søges efterlignet overalt i verden, hvor der dyrkes afgrøder.

Behov for større afledning

Klimaændringens konsekvenser for Danmark, som er beskrevet af internationale forskere i form af scenarier for klimaets udvikling, viser lokalt for Danmark højere temperaturer, dvs. længere vækstsæsoner, mindre nedbør i sommerhalvåret, men mere monsternedbør, efterfulgt af stigende nedbør i efterår og vinter, der bevirker stigende grundvandsstand.

Geus beregnede i 2014 størrelsen af vandafledningsbehovet i vore vandløb. Disse ældre beregninger viste, at i områderne Fyn, Sjælland og Bornholm skal vandløbene i perioden år 2021-2050 aflede op til den dobbelte mængde vand, end hvad de fleste vandløbsregulativer er dimensioneret til ud fra referenceperioden 1961-1990. Sådanne stigninger i afledte vandmængder vil kræve større volumen/ændret skikkelse i vandløbet, dvs. fysisk udvidelse af vandløbenes skikkelse, alter-

nativ eventuelt kombineret med ændret vandløbsvedligeholdelse i form af bredere strømrender, hyppigere grødeskæring, dobbeltprofiler, eller styret vandafledning via sluseporte og eller pumpestationer.

Krav til ny vandløbslov

Det nuværende krav fra EU er, at vandrammedirektivet skal overholdes, dvs. at der skal skabes god økologisk tilstand i vore vandløb på alle parametre: alger, insekter fisk og planter samt fysisk tilstand. Dette krav har siden 1990 bevirket, at vandløbsregulativene er tilpasset dette, med det resultat at vandløbenes vandafledningsevne er blevet reduceret i den samme periode, hvor den pågående klimaændring har øget behovet for vandafledning!

Denne uholdbare situation må og skal ændres af miljøministeren med en ny vandløbslov, der tager udgangspunkt i de anbefalinger, som Henrik Høegh-udvalget afleverede til ministeren ultimo 2017. En ny vandløbslov, der skal sikre god økologisk tilstand i vandløb, samtidigt med, at den skal hindre nationale tab i form af tabsgivende oversvømmelser i såvel byer som det åbne land.

Et krav til en ny vandløbslov må være at bevare værdien af den nationale investering på 26 mia. kr. via sikring af drænsystemernes funktion. Dette kan ske med et påbud om at ved nyetablering af dræn, bør drænsystemernes udløb

ligge 10-20 cm højere end vandløbets bund. Ligeledes bør der for drænuvløb, som for nuværende ligger fysisk under vandløbsbund, undersøges med det samme, om vandløbsbunden har hævet sig, og hvorvidt dette er sket i strid med vandløbsregulativet.

Vandløbet skal selvfølgelig oprensnes, hvis bunden har hævet sig i strid med regulativet, så drænet igen kan få frit udløb. Vandløbsmyndigheden er selvfølgelig erstatningspligtig, hvis drænsystemer er blevet ødelagt på grund af manglende overholdelse af regulativet.

Uundværlige drænsystemer

Drænedede arealer, der sikrer en hurtig og dyb rodudvikling, såvel efterår som forår, er garant for at planterne optager gødningsstofferne, og indbygger dem i afgrøderne, f.eks. græs, roer og korn. Hvis arealet er vandlidende i perioder, drukner rødderne, og gødningsstofferne udvaskes til grundvand og/eller det vand, der afstrømmer fra de vandlidende jorder, hvilket ender som forurening af vores kystfarvande.

En forudsætning for plantevækst er lys, at jorden er næringsrig/velgødet, har den rigtige surhed/PH, og at planternes rødder har ilt, så de kan ånde, arbejde og skabe afgrøder. Drænsystemerne er derfor en nøgelfaktor i sikring af en miljørigtig og rentabel og planteproduktion.

HAR DU AFVANDINGSPROBLEMER?

PROJEKTERING AF DRÆNSYSTEMER

FÅ MEST MULIGT UD AF DEN JORD DU HAR

Vi har specialiseret os i projektering - og digitalisering af dræn og benytter drone- og avanceret kortteknologi til at levere resultater med høj nøjagtighed.

- OPMÅLING OG DIGITALISERING AF DRÆNKORT
- RÅDGIVNING OM MATERIALER OG METODEVALG
- VI SIKRER DIG DEN BEDSTE PRIS OG KVALITET
- LAD OS FØRE TILSYN FOR DIG

GIV OS ET KALD
26 13 05 55

Og få en uvildig rådgivning

agrohydrologerne

Agrohydrologerne Aps - Markstien 2, 4640 Faxø
www.agrohydrologerne.dk - Telefon: 26130555